

KAMPANYA GÖRSELLERİNDEKİ SAYILARIN KAYNAKLARI

"Akıllı ve Hassas Tarımın Yaygınlaşması İçin 5 İhtiyaç" infografiği, beş veri kartı ve 1 dakikalık savunuculuk videosunda kullanılan her sayı resmi kaynağından birebir alıntıyla kaydedildi ve ayrı bir doğrulayıcı tarafından kaynak yeniden açılarak denetlendi (erişim 17 Ekim 2026). "Kampanyadaki ifade", sayının kaynağın söylediğini aşmadan kullanılabilecek biçimdir. Hesaplanan değerler "tarafımızca hesaplanmıştır" diye belirtilir.

İK-03 En güncel su yılı (2026): yağış normalin %29 üzerinde, son 66 yılın en yüksek seviyesi

Kullanıldığı yer: Video açılışı (2025 ve 2026 su yılları, Türkiye geneli yağış) · Doğrulama: **ONAYLI-DÜZELTME**

Kampanyadaki ifade: MGM verilerine göre 2025 su yılı son 52 yılın en az yağış alan su yılıydı; ön verilere göre ertesini su yılı (Ekim 2025–Eylül 2026) son 66 yılın en yağışlısı oldu.

Değer: +29 (741,6 mm; normal 573,4 mm; bir önceki su yılı 422,5 mm) | Birim: % (normale göre) | Veri yılı: 2026 su yılı (1 Ekim 2025–30 Eylül 2026) | Coğrafya: Türkiye

Kurum ve belge: MGM, "2026 Su Yılı 12 Aylık Alansal Kümülatif Yağış Raporu" (web sayfası, son güncelleme 13 Ekim 2026)

Adres: <https://www.mgm.gov.tr/veridegerlendirme/yagis-raporu.aspx?b=k>

Kaynaktaki ifade: "Yağışlar normalinin %29, geçen yıl yağışlarının %76 üzerinde gerçekleşerek son 66 yılın en yüksek seviyesine ulaşmıştır."

SU-01 Tarımsal sulama, Türkiye'de kullanılan suyun %77'si

Kullanıldığı yer: Infografik giriş verisi (A3, hikâye) · Doğrulama: **ONAYLI**

Kampanyadaki ifade: Türkiye'de 2021'de kullanılan suyun %77'si tarımsal sulamaya gitti (Tarım ve Orman Bakanlığı).

Değer: %77 (45,05 milyar m³ / 58,41 milyar m³) | Birim: toplam sektörel su kullanımı içindeki pay | Veri yılı: 2021 (DSİ 2022 verisi) | Coğrafya: Türkiye

Kurum ve belge: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Su Yönetimi Genel Müdürlüğü, "Değişen İklimle Uyum Çerçevesinde Su Verimliliği Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2023-2033)" (PDF dosya adında ve meta verisinde tarih 11.04.2023)

Adres: https://www.tarimorman.gov.tr/SYGM/Belgeler/strateji%20eylem%20plan%C4%B1%2005.2023/su%20verimliliği%20eylem%20plan%C4%B1_print_11.04.2023.pdf

Kaynaktaki ifade: "2021 yılı gerçekleştirmelerine göre, Ülkemizde tarımsal sulamanın toplam su kullanımındaki payı 45,05 milyar metreküp ile %77 olmuştur (DSİ, 2022)." (s. 43). s. 20: "58,41 milyar metreküp çeşitli maksatlara yönelik toplam tüketimin 45,05 milyar (%77) metreküpü sulama suyu olarak, 13,36 milyar metreküpü (%23) ise içme-kullanma amaçlı (%12) ve endüstriyel amaçlı (%11) ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılmaktadır" (DSİ, 2022)."

TK-04 Çiftçi Tarla Okulları: verim %13, kâr %19 arttı, ilaç kullanımı %23 azaldı (Campbell sistematik derlemesi)

Kullanıldığı yer: İhtiyaç 1 · infografik, veri kartı, video · Doğrulama: **ONAYLI-DÜZELTME**

Kampanyadaki ifade: Gelişmekte olan ülkelerde Çiftçi Tarla Okullarına katılan çiftçiler, 11 çalışmanın ortalamasında, kısa vadede karşılaştırma grubundaki çiftçilerden %13 daha fazla ürün aldı.

Değer: verim +%13 (11 çalışma); kâr (net gelir) +%19 (2 çalışma); pestisit kullanımı –%23 (8 çalışma) | Birim: % (katılımcı çiftçi ile karşılaştırma grubu arasındaki fark) | Veri yılı/yayın yılı: arama Ekim 2012; yayın Eylül 2014 | Coğrafya/kapsam: gelişmekte olan ülkeler; 92 etki değerlendirmesi. Bunların politika çıkarımına yeterli kalitede olan 15'i kullanıldı.

Kurum ve belge: Waddington, H., Snilstveit, B., Hombrados, J., Vojtkova, M., Phillips, D., Davies, P. & White, H. (2014). "Farmer Field Schools for Improving Farming Practices and Farmer Outcomes: A Systematic Review". *Campbell Systematic Reviews* 2014:6. DOI: 10.4073/csr.2014.6

Adres: <https://doi.org/10.4073/csr.2014.6> · https://files.givewell.org/files/DWDA%202009/PAD/Waddington_et_al_2014.pdf

Kaynaktaki ifade: "A significant increase in agricultural yields was estimated among FFS participants, by 13 per cent over comparison farmers (RR=1.13, 95% CI=1.04, 1.22; Q=53, Tau-sq=0.008, I-sq=81%; 11 studies)." ... "A significant increase in profits (net revenues) was estimated, by 19 per cent among FFS participants over comparison farmers (RR=1.19, 95% CI=1.11, 1.27; Q=1, Tau-sq=0, I-sq=0%; 2 studies)." Aynı sayfada (basılı s. 17): "There was a significant reduction in pesticide use by 23 per cent for IPM and IPPM FFS participants over comparison farmers". Nitel bulgu (basılı s. 18): "The FFS curriculum is complex and the training should be experience-based, so that farmers are able to observe that FFS practices have a relative advantage over conventional farmer practices."

IN-12 Danışmanlık ve eğitim: 393 bin işletmeye ulaşıldı, çiftçi eğitim hedefi tutmadı

Kullanıldığı yer: İhtiyaç 2 · infografik, veri kartı, video · Doğrulama: **ONAYLI-DÜZELTME**

Kampanyadaki ifade: Bakanlığın 2025 faaliyet raporuna göre çiftçi eğitimleri sonunda verilen belge sayısı hedefin %80'inde kaldı (15.354 / 19.100; 3.746 eksik); rapor gerekçeler arasında bütçe imkânlarını, çiftçilerin yaş ortalamasının yükselmesini ve eğitimlere ilginin azalmasını sayıyor.

Değer: Tarımsal danışmanlık hizmeti alan işletme sayısı 392.834 (kümülatif; hedef 396.964). Çiftçi eğitimleri sonucu verilen belge 15.354 (hedef 19.100, %80,4). Tarımsal danışman istihdam eden üretici örgütü 223 (hedef 280) | Birim: adet | Veri yılı: 2025 | Coğrafya: Türkiye

Kurum ve belge: T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, "2025 Yılı İdare Faaliyet Raporu", Kırsal Kalkınma programı, "Kırsalda Tarımsal Faaliyetlerin Desteklenmesi" alt programı

Adres: (IN-11 ile aynı PDF), PDF s.95 / basılı s.92

Kaynaktaki ifade: "Çiftçilere yönelik eğitimler sonucu verilen belge sayısı ... 19.100 [hedef] 15.354 [gerçekleşme] 80,4 Kısmen Ulaşıldı" / "Tarımsal danışmanlık hizmeti alan işletme sayısı (kümülatif) ... 396.964 392.834 98,9 Kısmen Ulaşıldı" / "... bütçe imkânları, üretimde bulunan çiftçilerin yaş ortalamasının giderek yükselmesi, çiftçilerin eğitimlere olan ilgisinin azalması nedeniyle yıl sonu hedeflerinin altında gerçekleşme olmuştur." / "Tarımsal danışmanlık hizmeti alan işletme sayısı; Tarım danışman sayısının azalması hizmet alan işletme sayısının azalmasına neden olmuştur."

TK-09 Türkiye'de çiftçilerin %3'ünden azı akıllı tarım teknolojisi kullanıyor (2020 Bakanlık anketi, FAO/EBRD 2025)

Kullanıldığı yer: İhtiyaç 3 · infografik, veri kartı, video · Doğrulama: **ONAYLI**

Kampanyadaki ifade: 2020'de çiftçilerin %3'ünden azı sensör, uzaktan algılama, hassas tarım gibi akıllı tarım teknolojilerini kullanıyordu (Tarım ve Orman Bakanlığı anketi, aktaran FAO/EBRD).

Değer: <%3 akıllı tarım teknolojisi kullanımı; %82 internet kullanımı (%80 akıllı telefonla) | Birim: % çiftçi | Veri yılı/yayın yılı: anket 2020; rapor Ocak 2025 | Coğrafya/kapsam: Türkiye; ulusal temsili çiftçi anketi

Kurum ve belge: Höllinger, F. & Sener, B.S. (2025). *Digital technologies for agriculture in Türkiye – A review*. Country Investment Highlights No. 25. Roma, FAO (FAO Yatırım Merkezi ve EBRD işbirliği). DOI: 10.4060/cd3185en. ISBN 978-92-5-139329-1

Adres: <https://openknowledge.fao.org/items/3fb108cf-ba1a-4044-83da-60c6ada235ce>

Kaynaktaki ifade: "According to the 2020 MoAF survey, less than 3 percent of farmers used smart farming technologies such as remote sensing, sensors and IoT devices, farm or herd management software, precision agriculture or livestock technologies, or robotic applications." ... "A nationally representative survey conducted by MoAF in 2020 revealed that 82 percent of farmers are using the internet, mainly through smartphones (80 percent)." Yönetici özetinden (s. xix): "The use of precision agriculture technologies is currently limited to assisted steering systems for large-scale field crop farmers, while the use of variable rate applications is in its infancy."

SU-04 Toprak nem sensörü ve hava verisiyle %40'a varan su tasarrufu (DSİ pilotları)

Kullanıldığı yer: İhtiyaç 4 · infografik, veri kartı, video · Doğrulama: **ONAYLI-DÜZELTME**

Kampanyadaki ifade: DSİ, Adana, Afyonkarahisar ve Denizli'deki sensörlü sulama otomasyonu pilotlarında %40'a varan su tasarrufu sağlandığını bildirdi (DSİ, 2025).

Değer: %40'a varan | Birim: su tasarrufu (üst sınır) | Veri yılı: 2024 sonu sonuçları (haber 07.04.2025) | Coğrafya: Adana, Afyonkarahisar, Denizli (45 bin dekar, yani 4.500 ha pilot)

Kurum ve belge: DSİ Genel Müdürlüğü haberi, "Yapay Zeka Destekli Sulama Otomasyonu ile Su Tasarrufu" (07.04.2025)

Adres: <https://dsi.gov.tr/Haber/Detay/15112>

Kaynaktaki ifade: "Yapay Zekâ Destekli Sulama Otomasyonu uygulamalarını Adana, Afyonkarahisar ve Denizli'de yürüttüğü sulama projelerinde hayata geçiren DSİ, yüzde 40'lara varan su tasarrufunun yanında önemli ölçüde verim artışı elde edilmesini sağladı." ve "Yapay zekâ destekli otomasyon uygulamalarıyla; toprak nem sensörleri, hava durumu istasyonları ve bitki ölçüm cihazları gibi sensörler sayesinde tarım arazilerindeki nem düzeyi, hava koşulları ve bitkilerin durumu gibi önemli veriler toplanıyor."

TM-02 Ziraat odalarına kayıtlı çiftçilerin yalnızca %5'i 18-32 yaşında

Kullanıldığı yer: İhtiyaç 5 · infografik, veri kartı, video · Doğrulama: **ONAYLI-DÜZELTME**

Kampanyadaki ifade: Çiftçinin yasal meslek örgütü ziraat odalarında delegeler kayıtlı üyeler arasından seçiliyor (6964 sayılı Ziraat Odaları ve Türkiye Ziraat Odaları Birliği Kanunu md. 7); 2024'te bu üyelerin yalnızca %5'i 18-32 yaşındaydı, %35'i 65 yaş ve üstündeydi (TZOB; 2024 yılı TZOB'un 06.04.2025 ve 15.10.2025 açıklamalarında). 33-49 yaş payı kaynakta verilmez; grafikteki %25 kalan paydır, tarafımızca hesaplanmıştır.

Değer: %5 (18-32 yaş). Karşılaştırma: %35'i 65 yaş ve üstü, %35'i 50-64 yaş. Yaş ortalaması 59.

Kurum ve belge: TZOB, "15 Ekim Dünya Kadın Çiftçiler Günü" basın açıklaması, 15.10.2025 (TM-01 ile aynı belge)

Adres: <https://www.tzob.org.tr/15-ekim-dunya-kadin-ciftciler-gunu-7/>

Kaynaktaki ifade: "Çiftçilerin yaş ortalaması 59'a yükseldi. Erkek çiftçilerin yaş ortalaması 58, kadın çiftçilerimizin yaş ortalaması 61'dir." · "Çiftçilerimizin; yüzde 35'i 65 yaş ve üzerinde, yüzde 35'i 50-64 yaş aralığındadır. Yalnızca yüzde 5'lik bir oran 18-32 yaş grubundadır."

Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir

Daha Yeşil Yarınlar için Hassas Tarım: Sürdürülebilir Tarım Savunuculuđu · Proje No IPAIII/2023/451-911. Bu yayın Avrupa Birliği tarafından finanse edilmektedir. İçeriğinin tüm sorumluluğu Uluslararası Tarım ve Gıda Konfederasyonuna aittir ve Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmak zorunda değildir.